

**Briuselis, 2025 m. kovo 7 d.
(OR. en)**

6878/25

**JAI 290
FREMP 55**

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Tarybos išvados „ES pagrindinių teisių chartijos taikymas. Pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo finansavimas“ – Tarybos išvados (2025 m. kovo 7 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados „ES pagrindinių teisių chartijos taikymas. Pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo finansavimas“, kurias Taryba patvirtino 2025 m. kovo 7 d. įvykusiame 4082-ame posėdyje.

Tarybos išvados „ES pagrindinių teisių chartijos taikymas.

Pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo finansavimas“

Preambulė

Europos Sąjungos Taryba,

- a. **primindama** Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnį, kuriame nustatyta, kad Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, ir kad šios vertybės yra bendros valstybėms narėms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė;
- b. **primindama** nedalomas ir visuotines žmogaus orumo, laisvės, lygybės ir solidarumo vertybes, įtvirtintas prieš 25 metus, t y. 2000 m. gruodžio mėn., iškilmingai paskelbtoje Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija), ir valstybių narių pareigą įgyvendinant Sąjungos teisę užtikrinti Chartijoje įtvirtintas teises ir laisves pagal Chartijos 51 straipsnį;
- c. **primindama** ES sutarties 6 straipsnio 1 dalį, kurioje Sąjunga pripažįsta Chartijoje, kuri turi tokią pat teisinę galią kaip ir Sutartys, išdėstytas teises, laisves ir principus;
- d. **primindama** Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 8 straipsnį, kuriuo Sąjunga siekia pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas ir diegti jų lygybę visuose savo veiksmuose, ir SESV 10 straipsnį, kuriuo Sąjunga, nustatydamą ir įgyvendindama savo politikos kryptis ir veiksmus, siekia kovoti su diskriminacija;
- e. **pabrėždama**, kad, ypač atsižvelgiant į visuomenės pokyčius, socialinę pažangą ir mokslo bei technologijų raidą, būtina stiprinti ES sutarties 2 straipsnyje ir Chartijoje įtvirtintų vertybių ir teisių propagavimą ir apsaugą ir užtikrinti, kad Chartija būtų tinkamai taikoma;

- f. **pabrėždama**, kad veiksmai, kuriais padedama propaguoti ir saugoti pagrindines teises paprastai yra nekomercinio pobūdžio, todėl jiems reikalingi finansavimo mechanizmai, ir kad tokių mechanizmų sukūrimas, plėtojimas, palaikymas ir stebėseną tebėra svarbus Sąjungos įsipareigojimas;
- g. **akcentuodama**, kad pakankamo ir skaidraus finansavimo užtikrinimas pilietinės visuomenės organizacijoms (toliau – PVO) ir žmogaus teisių gynėjams, kurie išlieka vienu iš esminių stabdžių ir atsvarų sistemos elementų ir prisideda prie Sąjungos vertybių, įskaitant teisinės valstybės principą, propagavimo ir apsaugos, yra labai svarbus kuriant ir palaikant visuomenę, kurioje vyrauja Sąjungos vertybės;
- h. **primindama** Sąjungos įsipareigojimą remti demokratiją, teisinę valstybę ir pagrindines teises visame pasaulyje įvairiomis išorės veiksmų finansavimo priemonėmis, įskaitant Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“), taip pat atkreipdama dėmesį į didelį Europos Sąjungos teikiamo finansavimo vaidmenį žmogaus teisių srityje;
- i. **pakartodama**, jog svarbu užbaigti Sąjungos prisijungimą prie Europos žmogaus teisių konvencijos, kaip numatyta ES sutarties 6 straipsnio 2 dalyje, kad pagrindinių teisių apsauga taptų darnesnė ir nuoseklesnė ir Europoje būtų toliau stiprinama;
- j. **apgailestaudama** dėl visame pasaulyje nuolat ir plačiai vykdomų šiurkščių žmogaus teisių pažeidimų, pavyzdžiui, pažeidimų po Rusijos invazijos ir vėlesnio agresijos karo prieš Ukrainą, kurių trečiosios metinės liūdnai primena, kad pagrindinės teisės ir laisvės neturėtų būti laikomos savaime suprantamomis ir kad jų apsauga yra bendra valstybių narių, Sąjungos institucijų ir kitų susijusių tarptautinių subjektų atsakomybė;
- k. **palankiai vertindama** 2024 m. Komisijos metinę ataskaitą dėl ES pagrindinių teisių chartijos taikymo „Pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo finansavimas“ (toliau – 2024 m. ataskaita dėl Chartijos), kurioje apžvelgiami su pagrindinėmis teisėmis susijusio finansavimo pokyčiai;

1. **palankiai vertindama** svarbą Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (toliau – FRA) indėlį, kuris apima, *inter alia*, vertingų ekspertinių žinių apie Chartiją teikimą ir tyrimų apie ją vykdymą, pavyzdžiui, neseniai paskelbtą ataskaitą „ES fondai: atitiktis pagrindinėms teisėms užtikrinimas“. Kiti svarbūs FRA žingsniai šioje srityje yra, pavyzdžiui, informuotumo apie Chartiją didinimas daugiakalbėmis mokymo priemonėmis, tokiomis kaip „Chartepedia“ ir konkretūs mokymo moduliai, ir metinio renginio „CharterXchange“ organizavimas kartu su Komisija.

Pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo finansavimas

Europos Sąjungos Taryba atnauja savo įsipareigojimą nuolat taikyti Chartiją ir, nedarydama poveikio būsimoms deryboms dėl kitos daugiamečių finansinės programos (toliau – DFP), patvirtina šias išvadas.

Europos Sąjungos Taryba,

1. **pabrėžia**, kad įvairūs finansavimo šaltiniai, kuriais prisidedama prie pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo, yra nepaprastai svarbūs ir stiprina vienas kitą; šie šaltiniai apima Sąjungos, valstybių narių, privačių paramos teikėjų ir tarptautinių organizacijų teikiamas ir išmokamas lėšas;
2. **pripažįsta** esminį PVO ir žmogaus teisių gynėjų vaidmenį taikant Sąjungos pagrindinių teisių politiką valstybėse narėse, taip pat esamo Sąjungos finansavimo svarbą jų veiklai. Taryba taip pat pripažįsta svarbą dabartinių Sąjungos programų, kuriomis finansuojami atitinkami nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų veiksmai šioje srityje, taip pat programų, kuriomis stiprinamos ir tobulinamos teisingumo sistemos ir prisidedama prie teisingumo srities specialistų mokymo, vaidmenį;
3. **pabrėžia**, kad Komisija daugiau dėmesio skiria Sąjungos vertybių ir pagrindinių teisių puoselėjimui: be kita ko, kalbant apie finansavimą ir 2021–2027 m. DFP, gerokai padidintas Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos biudžetas;

4. **pripažįsta**, kad, remiantis Finansiniu reglamentu, valstybės narės ir Komisija, vykdydamos Sąjungos finansavimą ir ES biudžetą, privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi Chartijos pagal jos 51 straipsnį, ir gerbti ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintas Sąjungos vertybes, kurios yra aktualios vykdant biudžetą;
5. **pripažįsta**, jog svarbu užtikrinti, kad Sąjungos vertybės ir Chartija būtų veiksmingai taikomos bei jų būtų laikomasi praktikoje ir kad būtų apsaugoti Sąjungos finansiniai interesai. Šiuo atžvilgiu Taryba pakartoja, kad egzistuoja aiškus ryšys tarp, viena vertus, pagarbos teisinės valstybės principui bei Chartijai ir, kita vertus, Sąjungos finansavimo;
6. **pabrėžia** esminį Bendrųjų nuostatų reglamento (BNR) vaidmenį, kurio 9 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės ir Komisija užtikrintų pagarbą pagrindinėms teisėms ir Chartijos laikymąsi įgyvendinant BNR numatytus fondus, visų pirma siekiant užkirsti kelią bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, ir kad jos skatintų prieinamumą asmenims su negalia ir įtrauktų lyčių aspektą į programų rengimą, įgyvendinimą, stebėseną, ataskaitų teikimą ir vertinimą. Be to, pagal BNR III priede nustatytą horizontaliąją reikiamą sąlygą dėl veiksmingo Chartijos taikymo ir įgyvendinimo reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų veiksmingus mechanizmus, kuriais būtų užtikrinama, kad Chartijos būtų laikomasi visais programavimo ir įgyvendinimo etapais, siekiant užtikrinti, kad būtų atlygintos su šiomis lėšomis susijusios išlaidos;
7. **pripažįsta** konkrečių Sąjungos finansavimo programų, ypač Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos, kuri yra didžiausias Sąjungos fondas, skirtas pagrindinėms Sąjungos vertybėms ir pagrindinėms teisėms propaguoti ES, svarbą ir pasiekimus, stiprinant lygybės, teisingumo, teisių ir vertybių sąjungą. Ši programa – labai svarbus tiesioginio finansavimo šaltinis įvairiems subjektams, visų pirma PVO, įskaitant organizacijas, veikiančias nacionaliniu, regioniniu, vietos ir baziniu lygmenimis;

8. **palankiai vertina** įvairias temines sritis, kuriose Sąjungos finansavimu prisidėta prie Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių apsaugos ir vykdymo užtikrinimo. Finansuojamų sričių įvairovė atspindi nuolatinį poreikį pagrindines teises integruoti į įvairius politikos sektorius ir tai tiesiogiai susiję su konkrečių poreikių tenkinimu. Pavyzdžiui, speciali parama apima nuolatinį informuotumo apie pagrindines teises didinimą ir gebėjimų stiprinimą (Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa), teisingumo srities specialistų mokymą ir veiksmingos teisės kreiptis į teismą užtikrinimą, be kita ko, skaitmeninėmis priemonėmis (Teisingumo programa), patikimos ir saugios interneto aplinkos kūrimą ir kovą su dezinformacija (Skaitmeninės Europos programa) ir indėlį į žiniasklaidos laisvę, meninę laisvę ir pliuralizmą („Kūrybiška Europa“). Pagrindinių teisių apsauga ir propagavimas taip pat remiami pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir techninės paramos priemonę;
9. **pripažįsta**, kad, nepaisant didelio ES, valstybių narių ir kitų paramos teikėjų teikiamo finansavimo, jo poreikis viršija teikiamas lėšas;
10. **pabrėžia**, jog svarbu, kad už fondų programavimą ir įgyvendinimą atsakingos institucijos turėtų reikiamų ekspertinių žinių, kad būtų užtikrintas Chartijos laikymasis. Taip pat labai svarbu, kad lėšų gavėjai visapusiškai suprastų procedūras ir reikalavimus, kurių reikia laikytis;
11. **pripažįsta** valstybių narių finansavimo svarbą praktiniam pareigų, susijusių su pagrindinėmis teisėmis, įgyvendinimui ir taikymui, nes taip galima užtikrinti pagrindinių teisių apsaugą visose politikos srityse, be kita ko, regionų ir vietos lygmenis, kartu teikiant papildomą ES finansavimą. Daugeliu atvejų valstybės biudžetas yra pagrindinis nacionalinių žmogaus teisių institucijų (toliau – NŽTI), lygybės įstaigų ir ombudsmenų, kurių itin svarbus vaidmuo propaguojant ir ginant pagrindines teises negali būti pervertintas, finansavimo šaltinis. Be to, be ES fondų, nacionaliniai fondai dažnai yra pagrindinis PVO finansavimo šaltinis;

12. **remia** Audito Rūmų, Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ir Europos prokuratūros vaidmenis pagal jų atitinkamus įgaliojimus vykdant auditą ir tyrimus, susijusius su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiais pažeidimais ar nusikaltimais, kurie gali apimti lėšų, skirtų pagrindinių teisių propagavimui, apsaugai ir įgyvendinimo užtikrinimui, netinkamo naudojimo atvejus.

Europos Sąjungos Taryba prašo valstybių narių:

13. **paskirti** nacionalinius Chartijos ryšių punktus, kuriems pagal Komisijos „Pagrindinių teisių chartijos taikymo ES stiprinimo strategiją“ pavesta optimizuoti informacijos ir geriausios praktikos, susijusių su Chartija, srautą bei koordinuoti valstybių narių gebėjimų stiprinimo pastangas, **ir palengvinti** jų darbą. Taryba pažymi, kad jų paskyrimas ir veikla yra labai svarbūs siekiant, kad Chartija būtų taikoma nuosekliai. Ji taip pat atkreipia dėmesį į Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos nacionalinius kontaktinius centrus, paskirtus informacijai skleisti ir Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos matomumui bei prieinamumui didinti, ir ragina valstybes nares palengvinti abiejų subjektų bendradarbiavimą;
14. **vykdant nacionalinius biudžeto procesus suteikti** PVO, žmogaus teisių gynėjams ir kitiems subjektams, saugantiems pagrindines teises ir propaguojantiems jų taikymą valstybėse narėse, galimybę gauti nacionalinį pagrindinį ir projektų finansavimą ir užtikrinti vienodas galimybes juo naudotis. Siekiant padidinti tokio finansavimo veiksmingumą, labai svarbu, kad nacionalinės institucijos skaidriai informuotų apie teikiamą finansavimą, kad kvietimai teikti finansavimo paraiškas būtų skelbiami ir lengvai prieinami, o lėšos būtų paskirstomos nepriklausomai ir skaidriai;

15. **teikti** pakankamą ir stabilų finansavimą tiems vyriausybinių, regioninių ir vietos institucijų veiksams, kuriais palengvinamas Chartijos įgyvendinimas ir taikymas, ir remti pagrindinių teisių propagavimą, apsaugą ir įgyvendinimo užtikrinimą visais valdžios lygmenimis;
16. **pagal nacionalinę biudžeto sistemą teikti** pakankamą finansavimą NŽTI, lygybės įstaigoms ir ombudsmenams, atsižvelgiant į jų įgaliojimus pagal ES teisę ir į dabartinių iššūkių pagrindinių teisių apsaugos srityje mastą ir įvairovę. Teikdamos aukšto lygio ekspertines žinias pagrindinių teisių klausimais, stebėdamos Chartijos taikymą, užtikrindamos paramą pagrindinių teisių pažeidimų aukoms ir pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, bendradarbiaudamos su nacionalinėmis institucijomis ir visuomenėje didindamos informuotumą apie pagrindines teises, NŽTI, lygybės įstaigos ir ombudsmenai nuolat prisideda prie ES sutarties 2 straipsnyje ir Chartijoje įtvirtintų bendrų vertybių išsaugojimo ir gynimo;
17. **teikti** sąžiningą ir skaidrų finansavimą pagrindinių teisių propagavimo, apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo srityje ir nemažinti finansavimo šališkai – tai galėtų prieštarauti valstybių narių pareigai gerbti bendras vertybes, įtvirtintas ES sutarties 2 straipsnyje ir Chartijoje.

Europos Sąjungos Taryba,

18. **palankiai vertina** nuolatinį bendradarbiaujant su FRA Komisijos atliekamą darbą, kuriuo siekiama toliau stiprinti Chartijos taikymą. Visų pirma Komisijos „Pagrindinių teisių chartijos taikymo ES stiprinimo strategijoje“ numatytos priemonės, kuriomis remiamas pagrindinių teisių taikymas iki 2030 m. Strategijoje patvirtinamas pagrindinis finansavimo vaidmuo remiant ES politikos įgyvendinimą valstybėse narėse, o valstybės narės bei Komisija raginamos užtikrinti, kad ES finansuojamais projektais būtų laikomasi Chartijos. Joje taip pat atkreipiamas dėmesys į sunkumus, su kuriais susiduria pilietinė visuomenė, siekdama gauti finansavimą; šis iššūkis taip pat atspindėtas 2022 m. metinėje Chartijos taikymo ataskaitoje „Klestinti pilietinė erdvė pagrindinėms ES teisėms puoselėti“;

19. **palankiai vertina** Komisijos darbą, kuriuo siekiama toliau remti PVO, be kita ko, paskelbiant apie Pilietinės visuomenės platformos sukūrimą.

Europos Sąjungos Taryba prašo Komisijos:

20. **toliau nagrinėti ir plėtoti** Sąjungos ir valstybių narių finansavimo, skirto pagrindinių teisių propagavimui, apsaugai ir įgyvendinimo užtikrinimui, sinergijas. Praktiškai tai galima pasiekti, *inter alia*, nuolat svarstant, kaip geriausiai panaudoti esamas lėšas, pripažįstant konkrečius paramos gavėjų poreikius, užtikrinant bendradarbiavimą su regionų ir vietos lygmenų atstovais ir galimybes gauti finansavimą šiais lygmenimis, taip pat užtikrinant veiksmingas skelbimo bei ataskaitų teikimo sistemas ir ES lygmeniu imantis priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią piktnaudžiavimui lėšomis ir šį reiškinį sušvelninti. Tokios sinergijos atspindi papildomąjį, tačiau unikalų Sąjungos ir valstybių narių finansavimo pobūdį bei jomis užtikrinamas tokio finansavimo įgyvendinimas; jos taip pat atitinka vis didesnę nacionalinių ir Sąjungos tikslų papildomumą pagrindinių teisių srityje;
21. **toliau propaguoti** savo tiesioginio finansavimo programas pagrindinių teisių srityje ir skatinti užtikrinti jų prieinamumą atitinkamoms organizacijoms galimybes jomis pasinaudoti, kad reikalavimus atitinkantys pareiškėjai galėtų laiku gauti informacijos apie finansavimo galimybes;
22. pagal 2021–2027 m. DFP **toliau skatinti** Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos prieinamumą įvairiems galimiems pareiškėjams, be kita ko, palengvinant paraiškų teikimo procedūras visomis oficialiosiomis Sąjungos kalbomis. Išlaikydama finansavimo skaidrumą, Komisija turėtų užtikrinti, kad administracinė našta, susijusi su finansavimo paraiškų teikimo ir valdymo procesais, paraišką teikiantiems subjektams nebūtų pernelyg didelė. Komisijos prašoma rengiant procedūras, kurių turės laikytis pareiškėjai, toliau glaudžiai bendradarbiauti su Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos nacionaliniais kontaktiniais centrais, kad pasinaudotų jų ekspertinėmis žiniomis apie praktinius iššūkius, su kuriais susiduriama valstybių narių lygmeniu. Kartu Komisija turėtų toliau teikti tikslinį finansavimą, kad būtų tenkinami neatidėliotini ir vis didesni visuomenės poreikiai ir reaguojama į iššūkius pagrindinių teisių srityje;

23. **toliau aktyviai dalyvauti** atvirame ir skaidriame dialoge su PVO ir žmogaus teisių gynėjais, atsižvelgiant į jų ekspertines žinias apie politikos formavimo procesą, **ir remti** PVO nagrinėjant ir sprendžiant pagrindinių teisių klausimus, be kita ko, baziniu lygmeniu. Tokia parama turėtų apimti nuolatinį Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos orientavimąsi į pilietinės visuomenės organizacijas;
24. **toliau užtikrinti** specialias PVO skirtas tiesioginio finansavimo galimybes, kad būtų remiami veiksmingi ir tvarūs projektai pagal esamas finansavimo programas. Tokia parama turėtų apimti galimybę gauti daugiamečių finansavimą, kad būtų galima geriau įgyvendinti projektus, kuriems dėl jų pobūdžio reikalingas ilgalaikis planavimas, laikantis skaidrumo ir atskaitomybės principų;
25. **toliau bendradarbiauti** su Europos regionų komitetu didinant informuotumą apie vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį taikant ir propaguojant Chartiją, remiantis sėkmingais miestų ir jų tinklų įgyvendinamais Sąjungos finansuojamais projektais;
26. **toliau užtikrinti**, kad daug dėmesio būtų skiriama pagrindinių teisių klausimams, laikantis ES sutarties 21 straipsnio ir pagal dabartinę DFP įgyvendinant išorės veiksmų finansavimo priemonės, įskaitant Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP III) ir Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę (KVTBP „Globali Europa“).
-